

VAN EEN HUIS.. NAAR TWEE WERELDEN

Draaiboek: voorlichtingsbijeen-
komst voor mensen die gaan
scheiden

Juni 2016

Inhoud

Inleiding	3
1. Opzet voorlichting	4
2. Inhoudelijk	5
2.1 Binnenkomst, voorstellen, inleiding	
2.2 Praktische informatie over juridische zaken en mediation (Het Familierechthuis)	
2.3 Praktische informatie over sociaal-emotionele aspecten (Synthese)	
2.3 Vragenronde, afronding	
Bibliografie	19
Bijlage 1: powerpoint presentatie	20
Bijlage 2: brochure	30

Inleiding

Voor u ligt het draaiboek van de voorlichtingsbijeenkomst voor mensen die gaan scheiden. Dit product is afkomstig vanuit het afstudeeronderzoek 'Van twee huizen... naar twee werelden'. Dit onderzoek is gericht op het preventief handelen van de maatschappelijk werkers tot het voorkomen van een vechtscheiding om schade bij kinderen te beperken. Het onderzoek is uitgevoerd door Moniek Seijkens en Wendy Janssen bij Synthese te Venray. Naar aanleiding van dit onderzoek hebben zij in samenwerking met de maatschappelijk werkers van Synthese en Het Familierechthuis, een voorlichtingsbijeenkomst ontwikkeld voor mensen die gaan scheiden. In de voorlichtingsbijeenkomst komt voornamelijk praktische informatie aan bod, waar mensen op het eerste moment tijdens een scheiding mee te maken krijgen. Voor deze voorlichtingsbijeenkomst is een draaiboek (dit product), PowerPoint presentatie en brochure ontwikkeld.

Wij wensen u veel succes en plezier met het geven van de voorlichtingen.

Moniek Seijkens en Wendy Janssen

1. Opzet voorlichting

In dit hoofdstuk wordt de opzet van de voorlichting weergegeven.

Doel: Aan het einde van de voorlichtingsbijeenkomst hebben mensen voldoende informatie gekregen over de eerste praktische zaken waar ze tijdens de scheiding mee te maken krijgen.

Voor wie: Voor mensen die gaan scheiden of net gescheiden zijn en eventueel kinderen hebben tussen de nul en eenentwintig jaar.

Door wie: De voorlichting wordt gegeven door Yvonne Imming (senior maatschappelijk werker bij Synthese te Venray), Stéphanie Hoppers (advocaat bij Het Familierechtthuis te Horst) en Nancy Hermans (mediator bij Het Familierechtthuis).

Synthese
Leunseweg 51
5802 CG Venray
T 0478 517300
E info@synthese.nl

Het Familierechtthuis
Bemmelstraat 2
5961 HN Horst Limburg
T 077-3983000
E info@familierechtthuis.nl

Hoe: Door middel van een PowerPoint presentatie (zie bijlage 1) worden praktische zaken besproken. Daarbij kunnen mensen vragen stellen aan een maatschappelijk werker, advocaat en mediator. Aan het einde van de voorlichting krijgen zij een brochure (zie bijlage 2) mee met de belangrijkste punten uit de voorlichting.

Waar: In de grote vergaderzaal van Synthese te Venray.

Tijd: De voorlichting zal twee uur duren, van 19:30 uur tot 21:30 uur.

Opbouw:

10 minuten: Binnenkomst, voorstellen, inleiding

40 minuten: Praktische informatie over juridische zaken en mediation (Het Familierechtthuis)

15 minuten: Pauze, inclusief vragen stellen

40 minuten: Praktische informatie over sociaal-emotionele aspecten (Synthese)

15 minuten: Vragenronde, afronding

2. Inhoudelijk

In dit hoofdstuk wordt de vorm en inhoud van presenteren weergegeven. De subparagrafen zijn opgebouwd aan de hand van de opbouw van de voorlichting. Per subparagraaf wordt de tijd en wie er voor verantwoordelijk is verantwoord. Tevens staat er een uitwerking van de informatie die gegeven kan worden.

2.1 Binnenkomst, voorstellen, inleiding

Tijd: 10 minuten

Wie: Stéphanie Hoppers, Nancy Hermans en Yvonne Imming

- **Dia 1:** Iedereen wordt verwelkomt.
- **Dia 2:** Stéphanie Hoppers, Nancy Hermans en Yvonne Imming stellen zichzelf voor.
- **Dia 3:** De inhoud (gespreksonderwerpen) worden toegelicht.
- **Dia 4:** Het thema wordt ingeleid door middel van een filmpje (klik op het zwarte vlak om het filmpje te starten. Indien het filmpje het niet doet: kopieer de URL in een browser).

2. 2 Praktische informatie over juridische zaken en mediation (Het Familierechthuis)

(Deze informatie is aangeleverd door Het Familierechthuis).

Individuele vragen kunnen aan het einde gesteld worden tijdens de pauze.

Tijd: 20 minuten

Wie: Stéphanie Hoppers

Dia 5:

Bij een scheiding dienen er tweetal (hoofd)zaken geregeld te worden:

1. Praktische zaken;
2. Juridische zaken.

Dia 6:

Praktische zaken

In het kader van een echtscheiding dienen er praktische zaken geregeld te worden. Denk hierbij aan onder andere:

- Inschrijven bij de woningbouwvereniging of afspraak maken met een financieel adviseur om de mogelijkheden voor eventuele overname woning te bekijken;
- Opzeggen eventuele abonnementen/ aanvragen eindafrekening (elektriciteit);
- Belastingdienst benaderen (aanvragen diverse toeslagen c.q. wijzigen van die toeslagen);
- Afspraak maken bij de bank voor het opzeggen van eventuele gezamenlijke rekening(en);
- Eventueel afspraak maken met de notaris voor het aanpassen van een testament;
- Bij enorme hoeveelheden aan schulden, dan contact opnemen met de gemeente voor een schuldhelpverleningstraject.

Dia 7:

Juridische zaken

Naast de praktische zaken, moeten er ook juridische zaken geregeld worden.

● Huwelijk

Bij een huwelijk is het verplicht om rechtsbijstand in te schakelen, dat men alleen met tussenkomst van een advocaat een echtscheiding kan bewerkstelligen. In een verzoekschrift tot echtscheiding worden de volgende punten aan de orde gesteld:

- ✓ Het verzoek tot echtscheiding;
- ✓ Bij kinderen: verzoeken met betrekking tot die kinderen, waaronder vaststelling hoofdverblijfplaats, een zorgregeling, de alimentatie en het gezag.

Men is verplicht om een ouderschapsplan op te stellen. Hierin staan afspraken over de verzorging en opvoeding van de kinderen. Gehuwde en geregistreerde ouders zijn dat wettelijk verplicht. Dit geldt ook voor samenwonende ouders met gezamenlijk gezag (Jeugd en gezin, 2009). Toch blijkt dit niet altijd mogelijk te zijn. Ouders dienen dan zelf met betrekking tot de kinderen concrete voorzieningen c.q. verzoeken in te dienen.

- ✓ Bij huurwoning: toewijzing van het huurrecht;
- ✓ Verdeling van de gemeenschap c.q. de afwikkeling van de huwelijkse voorwaarden.

In het kader van die verdeling dient men bijvoorbeeld te denken aan de koopwoning (verkoop of overname van die woning), de schulden, de inboedel, banksaldi, eventuele andere vermogensrechten (levensverzekering, lijfrente, aandelen etc.). Ook het pensioen dient geregeld te worden, doch daaromtrent dienen er in beginsel geen concrete verzoeken te worden ingediend.

- ✓ Partneralimentatie

● Geregistreerd partnerschap

Voor het geregistreerde partnerschap gelden eigenlijk dezelfde regels als bij een huwelijk c.q. mogelijke verzoeken, met dien verstande dat een geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden kan worden beëindigd indien er geen kinderen zijn geboren gedurende het partnerschap.

● Beëindiging samenleving

Bij een beëindiging van een samenleving gelden andere regels. Voor wat betreft de kinderen is het de vraag of men daarvoor concrete verzoeken wenst in te dienen. Dit is namelijk niet verplicht. Het is wel raadzaam om voor wat betreft die kinderen wél concrete verzoeken in te dienen (denk bijvoorbeeld aan alimentatie). Indien er wat betreft de verdeling ook nog nadere afspraken gemaakt dienen te worden, zal men moeten bezien of er ter zake een dagvaarding ingediend zal moeten worden.

Dia 8:

● Voorlopige voorzieningen

In sommige gevallen kan een scheidingsprocedure niet afgewacht worden en zullen er meteen voorzieningen moeten worden getroffen. In dat geval kan er een verzoekschrift tot het treffen van voorlopige voorzieningen ingediend worden (bij echtscheiding), dan wel een kort geding, zodat er in ieder geval op zeer korte termijn alvast een (voorlopige) uitspraak komt.

● Verloop procedure

- ✓ Indienen verzoekschrift;
- ✓ Verweerschrift?
- ✓ Mondelinge behandeling?
- ✓ Inschakeling Raad voor de Kinderbescherming?
- ✓ Beschikking.

Dia 9:

● Kosten rechtsbijstand

Indien men een advocaat wil inschakelen, dan vragen wij (Het Familierechthuis) namens de cliënten gefinancierde rechtsbijstand aan. Op de website www.rvr.org staan de normen om in aanmerking te komen voor die rechtsbijstand.

Er zal in ieder geval door de Raad voor Rechtsbijstand een eigen bijdrage opgelegd worden, waaraan de cliënt moet voldoen. Indien men een bijstandsuitkering ontvangt, dan vergoedt de gemeente vaak die eigen bijdrage in het kader van bijzondere bijstand.

Familie mediation

(Deze informatie is aangeleverd door Het Familierechthuis).

Individuele vragen kunnen aan het einde gesteld worden tijdens de pauze.

Tijd: 20 minuten

Wie: Nancy Hermans

Dia 10:

Scheidingsmediation

Niét tegen elkaar, maar mét elkaar.

Scheiden is in veel situaties een pijnlijk proces. Zeker als er kinderen bij betrokken zijn. Naast financiële en juridische zaken spelen vooral emotionele factoren de hoofdrol. De onderlinge communicatie wordt vaak ernstig belemmerd.

Scheidingsmediation is een manier van scheiden, waarbij partners, onder begeleiding van een mediator, samen met de andere partij afspraken maakt over alle zaken die met de scheiding te maken hebben. De mediator is neutraal en onpartijdig en zorgt voor een goede onderlinge communicatie. De gemaakte afspraken worden vastgelegd in een convenant en, als er kinderen bij betrokken zijn, in een ouderschapsplan. Het uitgangspunt is dat de partners samen een oplossing vinden die voor beiden aanvaardbaar is. De partners behouden de regie. Kinderen nemen een speciale plek in, in de begeleiding. Hun belangen staan voorop!

De mediator helpt de balans te vinden tussen de 'zachte' en de 'harde' kant van een scheiding. Want met aandacht en zorg voor alle emoties die bij een scheiding spelen, zullen ook de zakelijke en organisatorische aspecten goed geregeld moeten worden. Zodat beide partners én kinderen zo goed mogelijk verder kunnen.

De belangrijkste indicatie voor scheidingsbemiddeling is dat partijen de scheiding echt samen willen regelen, ondanks de problemen of moeizame communicatie van de ander.

Dia 11:

Voordelen van mediation:

- Partners willen of moeten de relatie met elkaar behouden (of goed afsluiten). Bijvoorbeeld vanwege het contact met de gezamenlijke kinderen;
- Partners hebben na afloop meer respect voor elkaar;
- Partners beslissen zelf, hebben daardoor meer vrede met hun afspraken en komen die beter na;
- Er is ruimte voor meer creatieve oplossingen;
- Partners leren hoe zij eventuele latere conflicten kunnen oplossen;
- Mediation gaat over het algemeen sneller dan een rechtszaak en is relatief goedkoop.

Dia 12:

Mediationovereenkomst

Aan het begin van het mediationproces sluiten partijen en de mediator een mediationovereenkomst volgens het MfN Mediation Reglement. In deze overeenkomst worden de taken en verplichtingen van alle betrokkenen vastgelegd. Belangrijke punten in deze overeenkomst zijn:

- Inspanningsverplichting:
Partijen en de mediator verplichten zich in te spannen de mediation tot een goed einde te brengen.

- **Vrijwilligheid:**
Partijen doen altijd vrijwillig mee aan de mediation. Elk van de partijen kan op ieder gewenst moment de mediation beëindigen.
- **Geheimhouding:**
Partijen en de MfN mediator verplichten zich tot geheimhouding. Dit waarborgt dat partijen vrij met elkaar kunnen praten en er geen inmenging (gevraagd of ongevraagd) van derden kan plaatsvinden.
- **Conventant – Ouderschapsplan:**
De mediation eindigt met een overeenkomst. Hierin staat het resultaat van de mediation schriftelijk vast. Daarmee zijn de gemaakte afspraken juridisch bindend en kunt u hieraan rechten ontleen.

Met een convenant en het ouderschapsplan heeft de partner een beginpunt en van daaruit kan de partner verder. Dat geeft houvast en kan conflicten achteraf voorkomen.

Dia 13:

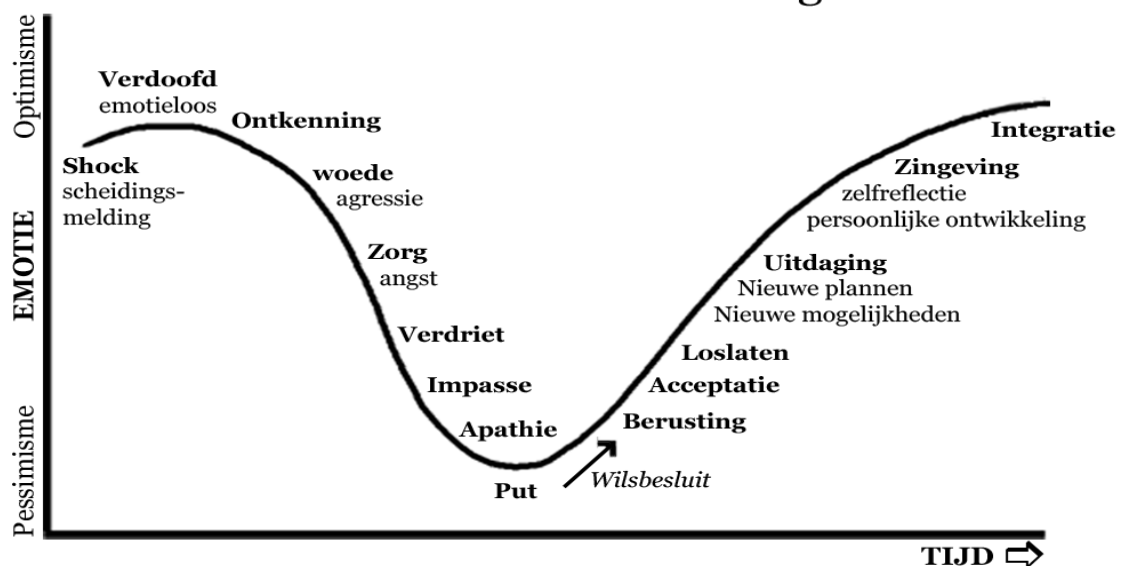
Rouwcurve

Een scheiding is een van de meest stressvolle situaties die een persoon kan meemaken. Daarbij horen de meest uiteenlopende emoties. De fasen van herstel bij een scheiding duren niet voor iedereen even lang. De een heeft meer tijd nodig om te herstellen van een scheiding dan de ander. Elke scheiding is anders, iedere man en iedere vrouw zijn anders.

Het scheidingsproces is emotioneel te vergelijken met het rouwproces bij overlijden. Bij een scheiding kunnen beide partners zich in heel verschillende fases van het rouwproces bevinden. De rouwcurve beschrijft de verschillende fases van het verwerkingsproces.

Huidige situatie “ <i>automatische piloot</i> ”	→	Gewenste situatie “ <i>visie</i> ”
---	---	------------------------------------

De Kübler-Ross rouwverwerkingscurve

Van reactief: weerstand	→	naar creatief: uitdaging
-------------------------	---	--------------------------

1. Ontkenning

Het komt vaak voor dat de echtscheiding in eerste instantie ontkent wordt. Soms wordt gezegd: “mijn partner is zichzelf niet meer, zij bevindt zich in een midlifecrisis” of ‘hij is overspannen’. In deze fase wordt de breuk ontkent in een relatie. In deze fase komt ook vaak angst voor, zeker als er geen verklaring gevonden kan worden waarom de ander weg wil gaan.

2. Boosheid

Als het begint duidelijk te worden dat de scheiding een feit is, dan ontstaat daarna vaak boosheid of woede. Soms leidt de verontwaardiging over het feit dat partners niet meer op een lijn zitten tot onredelijke standpunten of zelfs dreigende uitlatingen.

Vaak voelt het voor de partner in deze fase prettig om de ander tot boosdoener te bestempelen, maar uiteindelijk moet de boosheid opzij gezet worden en moet de partner zich weer beheersen. Alleen dan kan de partner verder komen in de verwerking van de scheiding.

3. Verdriet

Met het verdwijnen van de boosheid komt er ruimte voor het besef dat de partner de andere partner moet loslaten. Dat besef doet pijn en maakt de partner intens verdrietig. Veel mensen proberen te vluchten voor dit verdriet en storten zich op hun werk, of gebruiken drank of drugs om aan de situatie te ontkomen. Dat heeft een averechts effect: voor hen duurt het rouwproces veel langer.

Door de pijn te ondergaan (fysieke pijn, huilbuien, agressie en het hebben van schuldgevoelens), slijt langzamerhand het verdriet en wordt het minder.

4. Machteloosheid

De partner gaat zich realiseren dat zijn oude leven voorbij is. Daardoor ontstaat vaak een gevoel van machteloosheid of depressie, waarbij de partner zich soms afvraagt wat de zin van dit alles is.

5. Apathie

Ook kan apathie opkomen: een ziekelijke onverschilligheid, wanneer de partner niet de kracht op kan brengen te reageren op zijn emotionele, sociale en zijn geestelijk leven.

6. Acceptatie en berusting

Uiteindelijk ontstaat er een situatie waarin de partner de omstandigheden accepteert. Met die aanvaarding ontstaat rust en een mogelijkheid om afscheid te nemen.

7. Oriëntatie

De partner gaat zich in deze fase weer richten op de toekomst en op ‘wat mogelijk is’ in plaats van ‘wat er niet meer mogelijk is’.

8. Uitdaging

Na de oriëntatiefase kan er zelfs weer opwinding komen omdat de partner nieuwe mogelijkheden ziet en uit wil gaan proberen.

Deze fasen worden vaak niet éénmaal, maar meerdere keren doorlopen. Bij een onverwachte gebeurtenis kan de partner ineens een aantal fases worden teruggeworpen. Ook duurt het rouwproces vaak langer dan de scheiding zelf. Vaak duurt het twee of drie jaar voordat de partner echt definitief in de laatste fase beland.

Dia 14:

15 minuten pauze, inclusief vragen stellen

2. 3 Praktische informatie over sociaal-emotionele aspecten (Synthese)

Tijd: 40 minuten

Wie: Yvonne Imming

Dia 15, 16:

Hoe de scheiding aan de kinderen vertelt kan worden

De meeste ouders zien ertegen op om de scheiding aan hun kinderen te vertellen. Het is hierbij belangrijk dat de ouders samen een goede voorbereiding treffen.

- Ouders dienen de scheiding samen aan de kinderen te vertellen. De kinderen moeten niet het gevoel krijgen dat ze moeten kiezen tussen papa of mama. Het contact met beide ouders is erg belangrijk.
- Het is belangrijk om te vertellen dat papa en mama uit elkaar zijn en niet meer samen wonen, maar wel samen ouders blijven. De relatie als partners zal verdwijnen, maar de relatie als ouders blijft altijd bestaan. Tevens is het goed om te vertellen dat beide ouders van het kind houden en dat dat nooit over gaat.
- Het is belangrijk om te vertellen dat het niet de schuld van het kind is. Het is een beslissing van de ouders en niet van het kind. Dit kan niet vaak genoeg herhaald worden. Op een passende manier kunnen ouders vertellen wat de oorzaak van de scheiding is. Door het niet te vertellen ontstaat er verwarring en wantrouwen. De waarheid is misschien pijnlijk, maar schept wel duidelijkheid. Hierdoor zal het kind zichzelf waarschijnlijk veel minder als schuldige zien.
- Ouders dienen een juist moment en een juiste plaats te kiezen. De mededeling moet in alle rust vertelt kunnen worden. Als het kind na de mededeling gaat logeren bij een vriendinnetje, is dit bijvoorbeeld niet het geschikte moment.
- De scheiding dient zo vroeg mogelijk in het proces aan de kinderen vertelt te worden. Kinderen merken altijd de spanning tussen ouders. Daarbij hebben kinderen ook tijd nodig om deze melding te verwerken. Wanneer er een korte tijd zit tussen het vertellen en de veranderingen die het met zich meebrengt, is dit voor het kind emotioneel niet meer te overzien.
- Het is belangrijk om aan te sluiten bij het niveau van de kinderen. Bij jongere kinderen wordt het op een andere manier vertelt dan bij de oudere. Bij jongere kinderen kan het helpend zijn om de scheiding te vertellen met een boekje. Er zijn verschillende boekjes die op kindniveau een scheiding uitleggen. Het boekje kan samen gelezen worden of alleen door het kind. Het is belangrijk alleen boekjes te geven die aansluiten bij de situatie.

(Vos, 2012)

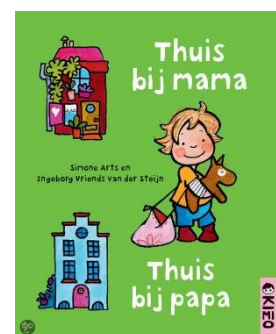
Dia 17, 18:

Voorbeelden van boekjes die op kindniveau de scheiding uitleggen:

Thuis bij mama, thuis bij papa - Simone Arts en Ingeborg Vriends van der Steijn

ISBN: 9789056477240

Dit boek is ter ondersteuning om peuters voor te bereiden op de veranderingen die een scheiding met zich meebrengt. Prentenboek voor kinderen vanaf 2 jaar.

Weekendpapa - Nelleke Scherpbier

ISBN: 9085430356

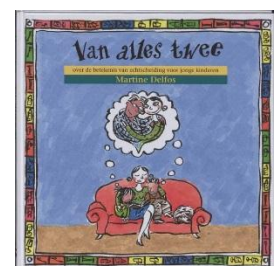
Dit boek is ter ondersteuning om kinderen van gescheiden ouders te helpen bij het onder woorden brengen en verwerken van een scheiding. De 'praatvragen' in dit boek zijn hierbij een goed hulpmiddel. Voor kinderen vanaf 4 jaar.

Van alles twee - Martine Delfos

ISBN: 9789085605041

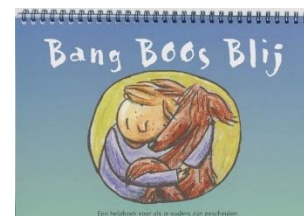
Dit boek is een hulpmiddel om jonge kinderen de nieuwe huiselijke situatie te laten begrijpen. Het helpt ouders om hun jonge kinderen in die situatie te ondersteunen. Het is een voorleesverhaal met tekeningen aangevuld met relevante tekst voor ouders. Voor kinderen van 3 tot 8 jaar.

Bang Boos Blij - Suzan van Apeldoorn en Lianne van Lith

ISBN: 9789085605287

Dit boek geeft weer wat er gebeurt bij een scheiding en daarna. Kinderen kunnen in het boek tekenen en schrijven om alle dingen die ze van binnen voelen een plaats te geven. Voor kinderen van 6 tot 12 jaar.

Mijn ouders gaan scheiden. En ik dan? - Jacqueline van Swet

ISBN: 9789085068013

Dit boek is ter ondersteuning voor jongeren en jongvolwassenen. Het geeft antwoord op hun vragen over de scheiding van hun ouders. De verhalen uit de praktijk geven herkenning, wat uiteindelijk zal leiden tot meer begrip en verbetering van de situatie. Voor jongeren en jongvolwassenen vanaf 13 jaar.

Dia 19:

Effecten van een scheiding op een kind

De gevolgen en effecten van een scheiding zijn bij ieder kind anders. Dit komt omdat de situatie nooit hetzelfde is en ieder kind anders is. Denk hierbij aan: geslacht, leeftijd en karakter van het kind. De gevolgen die een kind kan krijgen van een scheiding zijn onder te verdelen in korte en langer termijn.

Gevolgen op korte termijn:

- Vertonen van opstandig gedrag en agressie;
 - Laag zelfbeeld, depressieve en angstige gevoelens;
 - Problemen met vriendschapsrelaties;
 - Prestaties op school verminderen;
 - Lichamelijke klachten als hoofdpijn en buikpijn;
 - Terugvallen in de ontwikkeling;
 - Zwakkere band met ouder(s).
- (Spruit & Kormos, 2014)

Dia 20:

Gevolgen op langer termijn:

- Meer risico op relatieproblemen;
 - Lager eindniveau van de opleiding;
 - Minder inkomen;
 - Meer risico op gezondheidsproblemen.
- (Spruit & Kormos, 2014)

Dia 21:

“Het is niet de scheiding zelf die kinderen problemen bezorgt, maar de manier waarop de ouders met de kinderen omgaan en de kwaliteit van de opvoeding na de scheiding.”
(Teyber, 2001)

Er zijn factoren waar een ouder invloed op kan hebben en ervoor kan zorgen dat de gevolgen op korter en langer termijn van hun kind verminderen of zelf verdwijnen. Dit heeft te maken met de manier van ondersteunen van het kind na de scheiding.

Dia 22:

Het ondersteunen van het kind na de scheiding

Ouders kunnen ervoor zorgen dat het kind zo min mogelijk schade oploopt aan de hand van de scheiding. Zoals de stelling hierboven al verwoord, is de scheiding zelf niet de factor dat problemen bij de kinderen veroorzaakt, maar de manier waarop ouders met de kinderen omgaan. Dit heeft te maken met de beschermende factoren. Hier volgt een opsomming over hoe ouders hun kind het beste kunnen ondersteunen tijdens en na de scheiding:

- Ouders moeten nooit met elkaar in conflict raken in het bijzijn van de kinderen. Hoe intensiever de conflicten, hoe ernstiger de gevolgen bij het kind zijn. Het is belangrijk dat ouders hun conflicten beheersen en communiceren over hun kinderen.
- De ouder moeten nooit negatief praten over de ex-partner in het bijzijn van de kinderen. Het kind raakt hierdoor in loyaliteitsconflict. Het kind is loyaal naar moeder en vader, ongeacht de situatie. *“Als jij mijn vader beledigt, voelt het alsof jij mij ook beledigt...(Rachel, 13 jaar).”* (VillaPinedo, z.d.)
- Goed functioneren van de ouders. Een scheiding is een pijnlijk, langdurig proces wat de ouders meemaken. Voor ouders is het moeilijk om hierdoor optimaal te functioneren en adequaat voor hun kind aanwezig te zijn. Toch is het van belang om emotioneel aanwezig te zijn voor de kinderen. Kinderen kunnen veel vragen, gevoelens, veronderstellingen en zorgen hebben over de scheiding. Hier dient de tijd voor genomen te worden en het kind dient toestemming te krijgen om zoveel gevoelens te uiten als het op dat moment kwijt wil.
- Het ontvangen van kinderalimentatie. De uitwonende ouder laat hiermee blijken dat het kind er ook nog toe doet. Daarbij geeft de ouder ondersteuning aan de ex-partner bij materiële zaken voor het kind.
- Autoritair ouderschap. Kinderen hebben na een scheiding behoefte aan warmte, structurering en controle. Dit biedt het kind veiligheid en dat is wat het kind nodig heeft in een turbulente situatie.
- Ouders dienen altijd contact op te nemen met school. School heeft een signalerende functie. Door contact op te nemen met school is de leraar op de hoogte van de situatie en kan hij er met het kind over hebben.
- Sociale ondersteuning. Voor het kind is het belangrijk dat hij terecht kan bij personen die voor hem belangrijk zijn en waar hij zich veilig bij voelt. Denk aan familie, burens, leerkrachten etc.
- Toegang tot hulpverlening. Ouders dienen kinderen de mogelijkheid te bieden om gebruik te maken van hulpverlening speciaal gericht op kinderen van gescheiden ouders. Synthese biedt in groepsverband training aan gescheiden kinderen.
(Spruijt & Kormos, 2014; Peer, 2007; Spruijt, Kormos, Burggraaf & Steenweg, 2003)

Op het moment dat er onvoldoende ondersteuning aan het kind geboden wordt is dit een vorm van kindermishandeling!

Goede communicatie tussen ouders

De meeste conflicten ontstaan door wanneer de communicatie niet goed verloopt. Vooraf, tijdens en na de scheiding blijft communicatie altijd belangrijk. Ouders dienen altijd te blijven communiceren over de opvoeding van de kinderen. Het is daarom belangrijk om een 'werkbare' situatie te creëren. Hoe kan de communicatie zo goed mogelijk tussen ouders verlopen? Hier volgen een aantal adviezen:

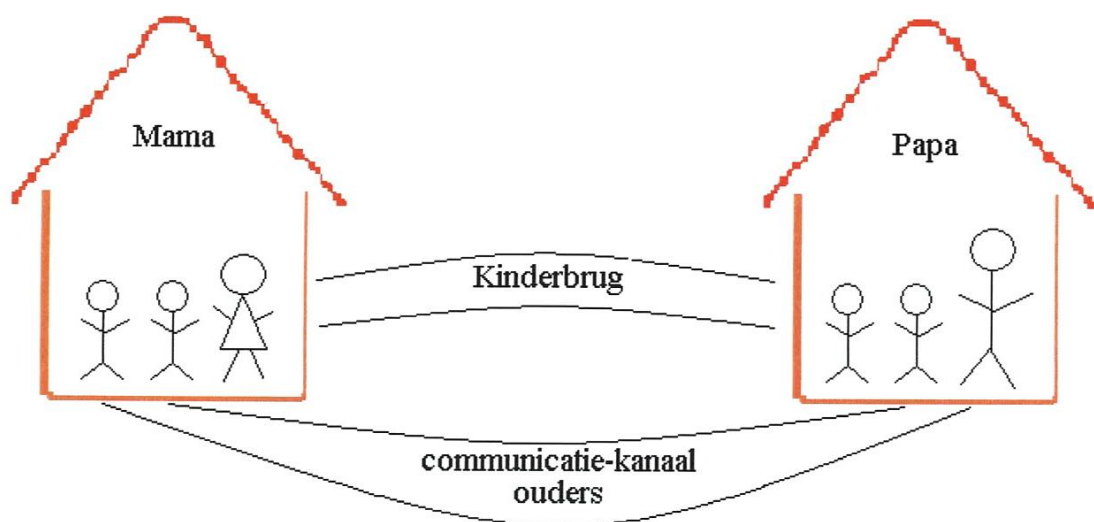
- Ex-partners hoeven niet meer samen te werken als partners, maar als ouders. Ouders hebben gezamenlijk één belang en dat is de opvoeding en het welzijn van hun kind(eren). Ouders dienen hier bewust van te zijn.
- Ex-partners dienen tijdens de eerste fase 'het onder ogen zien van het verlies' af en toe de rust te bewaren. Dit door bijvoorbeeld tot tien te tellen. In deze fase kunnen emoties hoog oplopen.
- Een scheiding is voor beide ex-partners geen makkelijke situatie. Ouders dienen te proberen zichzelf in de ander te verplaatsen en door de ogen van de ex-partner naar zichzelf te kijken. Hoe hoog de emoties ook kunnen oplopen, het is wel belangrijk de 'collega ouder' met respect te behandelen.
- De ouder dient de wensen van de ex-partner te respecteren. Bijvoorbeeld: niet zomaar binnen komen, of zonder de nieuwe vriend(in) aan de deur verschijnen bij het brengen/halen van de kinderen. Zeker in de beginfase is het heel onprettig om geconfronteerd te worden.
- Wanneer conflicten dermate hoog oplopen, kan het contact tussen de ex-partners via een brief of e-mail verlopen. Als de inhoud nogal emotioneel is, dan is het verstandig dat de ouder de brief of e-mail nogmaals door leest. Bijvoorbeeld een dag later, als de emoties zijn gezakt.
- Vaak proberen beide ouders hun machtsmiddelen in de strijd te gooien tegen de ex-partner. Denk hierbij aan een omgangsregeling bij moeder en kinderalimentatie bij de vader. Deze strijd loopt meestal uit in heftige conflicten waardoor samenwerking niet meer mogelijk is. Het kost onnodig veel negatieve energie en de kinderen zijn hier het dupe van, in tegenstelling tot de ex-partner.
- Als kinderen iets vertellen over de ex-partner, kan de ouder hiernaar luisteren. De ouder geeft geen oordeel aan de kinderen en bespreekt dit naderhand met de ex-partner. Kinderen kunnen soms dingen anders opvatten of interpreteren, wat zorgt voor miscommunicatie.
- Als een ouder het kind straft, en het kind ontloopt de straf door naar de andere ouder toe te komen, moet de ouder het kind terug sturen. Ouders dienen op één lijn te blijven qua opvoeding. Duidelijkheid en structuur biedt voor het kind veiligheid.
- Als kinderen het moeilijk hebben met de nieuwe partner van de ouder, dient de andere ouder zich er niet mee te bemoeien. Dit is het probleem van de ex-partner. De ouder geeft geen oordeel, het is vragen om problemen om hierin te mengen.
- Het is belangrijk dat ouders een nieuwe wijze van omgaan met elkaar vinden. Ouders moeten hierbij open en eerlijk zijn en niet blijven hangen in het verleden, maar richten op de toekomst. Als een ouder blijft hangen in het verleden, ontnem hij zichzelf de kans op een gelukkige toekomst.
- Er een tijd geweest dat er wel sprake was van goede communicatie tussen de ouders. Ouders dienen dit terug te vinden. Hier kan hulp van het maatschappelijk werk een rol bij spelen. Ouders hoeven niet op alle gebieden samen te werken. Het is vooral belangrijk dat ouders duidelijke afspraken maken als twee volwassen en verstandige mensen, voor het belang van de kinderen.

- Het netwerk bij een scheiding betrekken kan verlichtend voor de ouder zijn. De ouder kan steun bij het netwerk vinden. Hierbij is het belangrijk dat ouders altijd zelf de verantwoording nemen en zelf eigen keuzes maken. Ze kunnen advies vragen in hun netwerk, maar de kwesties over de opvoeding en de scheiding zelf, zullen de ouders toch met z'n tweeën op moeten lossen. Tevens kunnen de kinderen steun bij het netwerk vinden, door er met iemand over te praten. Hierbij is het belangrijk dat het netwerk niet negatief over de andere ouder praat tegen het kind. Het is de verantwoording van ouders om dit te waarborgen.
- Op het moment dat de communicatie niet goed verloopt, biedt Synthese ouders bemiddeling aan bij het opstellen en in stand houden van een goede omgangsregeling.
(Synthese, z.d.)

Dia 25:

De kinderbrug

Het is belangrijk voor het welzijn van het kind, dat de communicatie tussen ouders over de opvoeding van het kind en zaken rondom de scheiding, via het communicatie-kanaal van ouders verlopen. Het communicatie-kanaal is een ander kanaal dan de kinderbrug. Het is belangrijk dat er geen obstakels op de kinderbrug zijn. Kinderen zijn geen boodschappers tussen de ouders (Synthese, z.d.).

Dia 26:

Een stiefouder bij de opvoeding betrekken?

Wanneer een ouder in de beginfase van een nieuwe relatie is, kan het verstandig zijn om de kinderen hier mogelijk buiten te houden.

Wanneer de relatie stabiel blijkt te zijn, is het verstandig om de nieuwe partner rustig kennis te laten maken met de kinderen.

- De taak van opvoeden ligt zoveel mogelijk bij ouders, zeker in het begin. De ouder kan dit bespreekbaar maken met de nieuwe partner, maar ook met de ex-partner.
- De ouder dient te accepteren dat de nieuwe partner anders kan denken over de opvoeding. De ouder en de nieuwe partner kunnen hierover praten.
- De ouder dient de nieuwe partner de tijd te geven om de kind(eren) te leren kennen, maar ook andersom.
- De ouder dient de kinderen de tijd te geven om te wennen aan de nieuwe situatie.
(Synthese, z.d.)
- Ouders blijven verantwoordelijk voor hun kind en voor de mensen die ze laten zorgen voor hun kind (Waele, 2003).

2. 3 Vragenronde, afronding

Tijd: 15 minuten

Wie: Stéphanie Hoppers en Yvonne Imming

- Dia 27: Vragenronde
- Dia 27: Uitdelen van de brochures
- Dia 28: Iedereen bedanken voor de aanwezigheid

Bibliografie

Jeugd en gezin. (2009). *Uit elkaar... En de kinderen dan?* Gedownload op 6 juni 2016, van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/scheiden/documenten/brochures/2009/03/10/uit-elkaar-en-de-kinderen-dan>

Peer, C. van. (2007). *De impact van een (echt)scheiding op kinderen en ex-partners*. Geraadpleegd op 24 mei 2016, van <http://www4.vlaanderen.be/sites/svr/Publicaties/Publicaties/svr-studies/2007-03-impact-echtscheiding-web.pdf>

Spruijt, E. & Kormos, H. (2014). *Handboek scheiden en de kinderen: Voor de beroepskracht die met scheidingskinderen te maken heeft* (2e druk). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Spruijt, E., Kormos, H., Burggraaf, C. & Steenweg, A. (2003) *Het verdeelde kind: Literatuuronderzoek omgang na scheiding* (2e druk). Gedownload op 3 februari 2016, van <http://www.dwazevaders.nl/pdf/HetVerdKindCompleet.pdf>

Synthese. (z.d.). *Groep scheidingsverwerking*. Werkboek. Venray: Auteur.

Teyber, E. (2001). *Kind van gescheiden ouders: Kind van de rekening?* Amsterdam: Ambo/Anthos.

VillaPinedo. (z.d.). *Welkom in de villa, de plek voor kinderen van gescheiden ouders*. Geraadpleegd op 27 mei 2016, van <http://www.villapinedo.nl/>

Vos, C. (2012). *Gescheiden met je ex toch samen goede ouders*. Houten – Antwerpen: Unieboek.

Waele, de. I. (2003). *Samen uit elkaar: ouder blijven na de scheiding*. Tiel: Lannoo.

Bijlage 1: powerpoint presentatie

Dia 1

VAN ÉÉN HUIS... NAAR TWEE WERELDEN

Voorlichting voor mensen die hun scheiding in goede banen willen laten verlopen.

synthese
thuis in je wijk

het
FamilieRechthuis

Dia 2

Welkom!

het
FamilieRechthuis

Stéphanie Hoppers
Nancy Hermans

synthese
thuis in je wijk

Yvonne Imming

Dia 3

Inhoud van de avond

Juridische zaken (Het FamilieRechthuis)

- Praktische informatie
- Juridische zaken
- Mediation
- Rouwcurve

Pauze, inclusief vragen stellen

Sociaal-emotionele aspecten (Synthese)

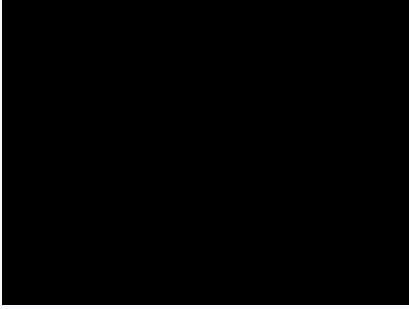
- Scheiding aan de kinderen vertellen
- Effecten van een scheiding op een kind
- Het ondersteunen van uw kind na de scheiding
- Goede communicatie tussen ouders
- Een stiefouder bij de opvoeding betrekken?

Vragenronde

Dia 4

**Scheiden is geen ramp,
maar de manier waarop...**

<https://www.youtube.com/watch?v=y2k0ZgCuqEA>

Dia 5

Praktische informatie over juridische zaken

Dia 6

Praktische zaken

Wat moet er geregeld worden?

Denk onder andere aan:

- Inschrijven bij de woningbouwvereniging of afspraak maken met financieel adviseur;
- Opzeggen eventuele abonnementen/ aanvragen eindafrekening (elektriciteit);
- Belastingdienst benaderen (aanvragen/ wijzigingen toeslagen);
- Afspraak maken bij de bank voor het opzeggen van eventuele gezamenlijke rekening(en);
- Afspraak maken bij notaris (eventueel aanpassen testament);
- Bij enorme hoeveelheden aan schulden, contact opnemen met de gemeente voor schuldhulpverleningstraject.

Dia 7

Juridische zaken

Huwelijk

- Het verzoek tot echtscheiding;
- Bij kinderen; vaststelling hoofdverblijfplaats, een zorgregeling, de alimentatie en het gezag. Men is verplicht om een ouderschapsplan op te stellen.
- Bij huurwoning; toewijzing van het huurrecht;
- Verdeling van de gemeenschap.
- Partneralimentatie.

Geregistreerd partnerschap

- Dezelfde regels als bij een huwelijk c.q. mogelijke verzoeken.

Beëindiging samenleving

Wat betreft de kinderen is het de vraag of men daarvoor concrete verzoeken wenst in te dienen. Dit is niet verplicht, maar wel raadzaam wat betreft de kinderen.

Dia 8

Voorlopige voorzieningen

Wanneer er in sommige gevallen een scheidingsprocedure niet kan worden afgewacht, en er meteen voorzieningen moeten worden getroffen.

Verloop procedure

- Indienen verzoekschrift;
- Verweerschrift?
- Mondelinge behandeling?
- Inschakeling Raad voor de Kinderbescherming?
- Beschikking.

Dia 9

Kosten rechtsbijstand

www.rvr.org: Staan de normen beschreven om in aanmerking te komen voor rechtsbijstand.

Door de Raad van Rechtsbijstand wordt er een eigen bijdrage opgelegd, waaraan u moet voldoen.

Indien bijstandsuitkering; vergoeding van de gemeente.

Dia 10

Mediation

Niet tegen, maar mét elkaar!

Wat is scheidingsmediation?

- Een manier van scheiden waarbij u, onder begeleiding van een mediator, samen met de andere partij afspraken maakt over alle zaken die met de scheiding te maken hebben.

Dia 11

De voordelen van mediation

- Partners willen of moeten de relatie met elkaar behouden (of goed afsluiten);
- Partners hebben na afloop meer respect voor elkaar;
- Partners beslissen zelf, hebben daardoor meer vrede met hun afspraken en komen die beter na;
- Er is ruimte voor creatieve oplossingen;
- Partners leren hoe zij eventuele latere conflicten kunnen oplossen;
- Mediation gaat over het algemeen sneller dan een rechtszaak en is relatief goedkoop.

Dia 12

Mediationovereenkomst

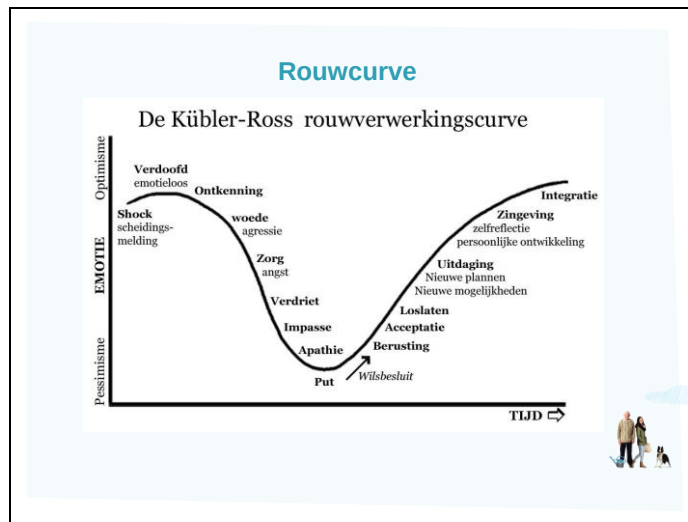
Belangrijke punten in deze overeenkomst zijn:

- Inspanningsverplichting;
- Vrijwilligheid;
- Geheimhouding;
- Conventant – Ouderschapsplan.

Toen ik naar buiten liep, mijn vrijheid tegemoet, wist ik dat als ik niet al mijn angst, haat, en bitterheid zou achterlaten, ik dan nog altijd gevangen zou zijn — Nelson Mandela

Dia 13

Dia 14

Pauze

Vragen?

U kunt nu terecht bij Stéphanie of Nancy

A small illustration of a black coffee cup on a saucer with coffee beans, and a glass of tea on a saucer.

Dia 15

Sociaal emotionele aspecten

The logo for 'synthese thuis in je wijk' features the word 'synthese' in a large, stylized, teal script font, with 'thuis in je wijk' in a smaller, teal sans-serif font below it.

Dia 16

Scheiding aan de kinderen vertellen

Belangrijk hierbij is een goede voorbereiding:

- Vertel het samen
- Vertel dat jullie samen ouders blijven en van de kinderen houden.
- Vertel dat het niet de schuld van de kinderen is.
- Kies het juiste moment en de juiste plaats.
- Zo vroeg mogelijk in het proces.
- Sluit aan bij het niveau van de kinderen, bv met boekjes.

Dia 17

Boekjes die op kindniveau de scheiding tussen ouders uitleggen:

Thuis bij mama, thuis bij papa
Simone Arts en Ingeborg Vriends van der Steijn
Prentenboek voor kinderen vanaf 2 jaar.

Weekendpapa - Nelleke Scherpbier
Voor kinderen vanaf 4 jaar.

Dia 18

Van alles twee
Martine Delfos
Voor kinderen van 3 tot 8 jaar.

Bang Boos Blij
Suzan van Apeldoorn en Lianne van Lith
Voor kinderen van 6 tot 12 jaar.

Mijn ouders gaan scheiden. En ik dan?
Jacqueline van Swet
Voor jongeren en jongvolwassenen vanaf 13 jaar.

Dia 19

Effecten van een scheiding op een kind

Nooit hetzelfde bij ieder kind anders. Ieder kind en iedere situatie is anders.

Gevolgen op korte termijn:

- Opstandig gedrag en agressie;
- Laag zelfbeeld, depressieve en angstige gevoelens;
- Problemen met vriendschapsrelaties;
- Prestaties op school verminderen;
- Lichamelijke klachten als hoofdpijn en buikpijn;
- Terugvallen in de ontwikkeling;
- Zwakkere band met ouder(s).

Dia 20

Gevolgen op langer termijn:

- Meer risico op relatieproblemen;
- Lager eindniveau van de opleiding;
- Minder inkomen;
- Meer risico op gezondheidsproblemen.

Dia 21

Het ondersteunen van je kind na de scheiding.

"Het is niet de scheiding zelf die kinderen problemen bezorgt, maar de manier waarop de ouders met de kinderen omgaan en de kwaliteit van de opvoeding na de scheiding."

Door middel van een goede ondersteuning kunnen de ouders ervoor zorgen dat het kind zo min mogelijk tot geen schade oploopt.

Dia 22

Hoe kun je het kind ondersteunen tijdens de scheiding:

- Raak nooit in conflict met je ex-partner in het bijzijn van de kinderen.
- Praat nooit negatief over je ex-partner tegen de kinderen of in het bijzijn van de kinderen.
- Ben aanwezig voor je kind.
- Het ontvangen van kinderalimentatie.
- Biedt warmte, structurering en controle.
- Neem altijd contact met school op.
- Zorg voor sociale ondersteuning van het kind.
- Geef het kind toegang tot hulpverlening. Synthese heeft hulpverleningsgroepen voor kinderen van gescheiden ouders.

Dia 23

Goede communicatie tussen ouders

Vooraf, tijdens en na de scheiding...ouders moeten altijd blijven communiceren over de opvoeding van de kinderen.
Slechte communicatie is de grondlegger voor conflicten.

- Samenwerking als ouders, één gezamenlijk belang: het kind.
- Bewaar de rust, tel tot 10.
- Verplaats jezelf in de 'collega ouder' en behandel met respect.
- Respecteer de wensen van je ex-partner.
- Dermate hoog oplopende spanning: communiceer via een e-mail of brief.
- Maak geen gebruik van machtsmiddelen, kinderen zijn hier het dupe van.
- Richt je op de toekomst i.p.v. op het verleden.

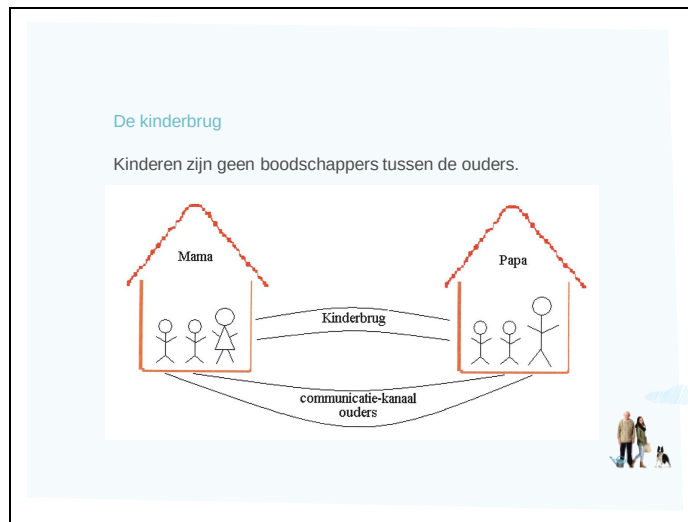

Dia 24

- Als kinderen iets vertellen over de ex-partner, luister hier naar, geef geen oordeel aan de kinderen en bespreek dit naderhand met de ex-partner.
- Als uw ex-partner het kind straft, en het kind ontloopt de straf door naar jou toe te komen. Stuur het kind dan terug naar de ex-partner.
- Hulp en advies van het netwerk kan verlichtend zijn, maar maak eigen keuzes.
- Als kinderen het moeilijk hebben met de nieuwe partner van je ex-partner, probeer hiermee niet te bemoeien. Dit is het probleem van je ex-partner.
- Op het moment dat de communicatie niet goed verloopt, biedt Synthese ouders bemiddeling aan bij het opstellen en in stand houden van een goede omgangsregeling.

Dia 25

Dia 26

Een stiefouder bij de opvoeding betrekken?

Beginfase van relatie → kinderen hier buiten houden
Relatie stabiel → kinderen rustig kennis laten maken

- De taak van opvoeden ligt zoveel mogelijk bij ouders.
- Accepteer dat jij en je nieuwe partner eigen opvattingen en ervaringen hebben met opvoeding.
- Geef je nieuwe partner de tijd om je kind(eren) te leren kennen, maar ook andersom
- Geef je kinderen de tijd om te wennen aan de nieuwe situatie.
- Als ouder blijf je verantwoordelijk voor je kind en voor de mensen die je laat zorgen voor je kind .

Dia 27

Vragen?

Ondertussen uitdelen van de folder.

Bijlage 2: brochure

Scheiden en dan...?

Voor mensen die gaan scheiden of net gescheiden zijn.

Bent u net gescheiden of gaat u scheiden? Dan gaat er veel veranderen. Denk bijvoorbeeld aan financiële zaken en het ondersteunen van uw kinderen. Heeft u ook al aan het ouderschapsplan gedacht? In deze brochure wordt in een oogopslag weergegeven waar u tijdens de scheiding aan moet denken. De brochure bestaat uit twee delen: juridische informatie van Het Familierechthuis en sociaal-emotionele informatie van Synthese.

Juridische informatie

Praktische informatie

In het kader van een echtscheiding dienen er praktische zaken geregeld te worden. Denk hierbij aan onder andere:

- Inschrijven bij de woningbouwvereniging of afspraak maken met financieel adviseur om de mogelijkheden voor eventuele overname woning te bekijken;
- Opzeggen eventuele abonnementen/ aanvragen eindaftrekking (elektriciteit);
- Belastingdienst benaderen (aanvragen diverse toeslagen c.q. wijzigen van die toeslagen);
- Afspraak maken bij de bank voor het opzeggen van eventuele gezamenlijke rekening(en);
- Eventueel afspraak maken met de notaris voor het aanpassen van een testament;
- Bij enorme hoeveelheden aan schulden, dan contact opnemen met de gemeente voor een schuldhulpverleningstraject.

Juridische informatie

Bij een huwelijk of geregistreerd partnerschap bent u verplicht om rechtsbijstand in te schakelen. In een verzoekschrift tot echtscheiding worden de volgende punten aan de orde gesteld:

- Het verzoek tot echtscheiding;
- Bij kinderen bent u verplicht een ouderschapsplan op te stellen. Hierin staan afspraken over de hoofdverblijfplaats, zorgregeling, alimentatie en opvoeding van de kinderen;
- Bij huurwoning: toewijzing van het huurrecht.
- Verdeling van de gemeenschap wat betreft de afwikkeling van de huwelijkse voorwaarden;
- Partneralimentatie.

Mediation:

Dit is een manier van scheiden, waarbij u, onder begeleiding van een mediator, samen met de andere partij afspraken maakt over alle zaken die met de scheiding te maken hebben. De mediator is neutraal en onpartijdig en zorgt voor een goede onderlinge communicatie. Aan het begin van het mediationproces wordt er een mediationovereenkomst afgesloten waarin afspraken staan over geheimhouding, de mediation tot een goed einde proberen te brengen en dat elke partij op ieder gewenst moment de mediation kan beëindigen. Voordelen van mediation zijn dat u gezamenlijk over uw afspraken kunt beslissen en deze manier gaat over het algemeen sneller dan een rechtszaak.

Rouwcurve

Een scheiding is een stressvolle situatie die u kan meemaken. De een heeft meer tijd nodig om te herstellen dan de ander. Het scheidingsproces kunt u vergelijken met het rouwproces bij overlijden. De rouwcurve beschrijft de verschillende fases van het verwerkingsproces:

De Kübler-Ross rouwverwerkingscurve

Voor meer informatie of advies, neem contact op met:
Het Familierechthuis te Horst
E: info@familierechthuis.nl
T: 077-3983000

Sociaal-emotionele informatie

Scheiding aan uw kinderen vertellen

Hierbij is het belangrijk om dit nieuws samen met uw ex-partner te vertellen. Geef aan dat u de ouder blijft, het niet de schuld is van uw kind en dat u van ze houdt. Geef passende informatie over de oorzaak van de scheiding. Kies het juiste moment en de juiste plaats. Bij jongere kinderen kan het helpend zijn om de scheiding te vertellen met een boekje.

"Het is niet de scheiding zelf die kinderen problemen bezorgt, maar de manier waarop de ouders met de kinderen omgaan en de kwaliteit van de opvoeding na de scheiding." Bron: Kind van gescheiden ouders: Kind van de rekening?

De kinderbrug

Het is belangrijk voor het welzijn van uw kind, dat de communicatie tussen u en uw ex-partner over bijvoorbeeld de opvoeding en scheiding, via het communicatie-kanaal verloopt. Het communicatie-kanaal is een ander kanaal dan de kinderbrug. Het is belangrijk dat er geen obstakels op de kinderbrug zijn. Kinderen zijn géén boodschappers tussen ouders.

Een goede communicatie tussen ouders

Hoe kunt u de communicatie zo goed mogelijk met uw ex-partner laten verlopen? Hier volgen een aantal adviezen:

- Realiseer u dat ex-partners niet meer hoeven samen te werken als partners, maar als ouders. U heeft gezamenlijk één belang en dat zijn uw kinderen;
- Behandel elkaar met respect en respecteer de wensen van uw ex-partner. Bijvoorbeeld niet zomaar binnen komen;
- Gooi machtsmiddelen als kinderalimentatie en omgangsregeling niet in de strijd tegen uw ex-partner, hiervan zijn uw kinderen de dupe;
- Als kinderen iets vertellen over uw ex-partner, luister hier naar en geef geen oordeel. Kinderen kunnen soms anders interpreteren, wat zorgt voor miscommunicatie. U kunt dit naderhand met uw ex-partner bespreken;
- Als uw kinderen het moeilijk hebben met de nieuwe partner van uw ex-partner, probeer hiermee niet te bemoeien. Dit is het probleem van uw ex-partner;
- Hulp en advies van het netwerk kan verlichtend zijn, maar maak hierin uw eigen keuzes;
- Richt u op de toekomst, in plaats van het verleden.
- Op het moment dat de communicatie niet goed verloopt, biedt Synthese ouders bemiddeling aan bij het opstellen en in stand houden van een goede omgangsregeling.

Ondersteunen van uw kind na de scheiding

Het volgende is hierin belangrijk:

- Raak nooit in conflict met uw ex-partner in het bijzijn van uw kinderen;
- Praat nooit negatief over uw ex-partner tegen uw kinderen of in het bijzijn van de kinderen;
- Neem de tijd voor uw kinderen wanneer zij vragen, gevoelens en zorgen hebben over de scheiding;
- Door het geven van kinderalimentatie laat de uitwonende ouder blijken dat het kind er toe doet;
- Geef uw kind warmte, structuur en controle. Dit biedt veiligheid voor uw kind in deze turbulente situatie.
- Neem contact op met school om hen te informeren;
- Voor uw kind is het van belang dat hij terecht kan bij personen die voor hem belangrijk zijn;
- Biedt uw kinderen de mogelijkheid om gebruik te maken van hulpverlening. Synthese biedt in groepsverband training aan kinderen van gescheiden ouders.

"Als jij mijn vader beledigt, voelt het alsof jij mij ook beledigt..." (Rachel, 13 jaar)." (Bron: VillaPinedo)

Voor meer informatie of advies, neem contact op met:

Synthese
E: info@synthese.nl
T: 0478-517300